

CD KLASSIEK Warum ist das Licht gegeben? Johannes Brahms

Johannes Brahms (1833-1897) leefde in een tijd waarin godsdienst onder druk stond van het rationalisme en de Verlichting. Hoe diep Brahms' gelovige overtuiging was, is niet helemaal te doorgronden. Zijn koormuziek getuigt alvast van een diep religieus aanvoelen van en meelevens met de kracht van het Woord. En dan toont hij zich een behoorlijk trouwe volgeling van Luther.

Zijn beroemde motet *Warum ist das Licht gegeben* mag haast een schoolvoorbeeld van de lutherse traditie worden genoemd. De tekst bestaat uit een aantal korte fragmenten uit meerdere Bijbelboeken. De volgorde beantwoordt aan een strikt Luthers schema.

Eerst klinkt de waaromvraag van de mens, hier geput uit het boek Job. Job is zo ontgoocheld dat hij zichzelf vervloekt: „Waarom wordt licht gegeven aan ongelukkigen en leven aan verbiterde mensen? Zij kijken uit naar de dood en die wil maar niet komen, zij begeren hem meer dan een schat. Zij zouden blij zijn met hun einde en juichend belanden in het graf.” Kortom, zou de mens eigenlijk niet beter af zijn met de dood? Dit is de diepste put waarin een mens kan verzeilen.

Meteen volgt echter de ommekeer. Brahms vindt troost in een van die andere duistere geschriften waarin de Bijbel het hart van mensen raakt, de klaagzangen van de profeet Jeremia (3, 41): „Laten wij ons hart en onze handen opheffen tot God in de hemel.” De sfeer slaat om en de overgave aan God blijkt het startschot voor een nieuw perspectief op het leven. Een nieuw leven waarin menselijke deugden worden aangeprezen (als verwoord in de brief van Jacobus), die ons een beetje laten zijn zoals God: verdraagzaamheid ten aanzien van het lijden en geduld blijken een antwoord op het feit dat God zelf barmhartig is en vol ontferming.

Eens vanuit het diepe dal door Gods genade aangeraakt en op weg gezet om positief tegen het leven aan te kijken, volgt ten slotte een belijdenis in de 'ikvorm' van de 'herboren gelovige'.

Muzikaal brengt Brahms vier keer in het adagio de diep menselijke hartenkreet „Waarom?” tot leven. Daarna komt in canonvorm het antwoord aan bod, dat uitloopt op een mooi *Nunc dimittis* in koraalvorm. (JC)

Johannes Brahms, *Warum ist das Licht, serie Musica sacra*, door Detlef Bratschke (orgel), het Kammerchor Stuttgart en leden van de Deutschen Kammerphilharmonie, onder leiding van Frieder Bernius, Carus Verlag (distributie codex), CV 83.201/00, 21 euro.

CD KLASSIEK Hits van Klara Meerdere componisten

Elk jaar stelt de klassieke zender Klara een top honderd samen. Misschien lijkt u dat niet zo'n goed idee, klassieke muziek door de mixer halen en de beste brokjes eruit selecteren, maar het werkt aanstekelijk, die honderd nummers.

Uiteraard zitten in zo'n top de onvermijdelijke kaskrakers, te beginnen met het 'slavenkoor' van Verdi. Menig 'nummertje' van Mozart duikt eveneens op met hier en daar een streepje Bach. Maar daarnaast zit er verrassend veel Rachmaninov in de

top honderd alsook Händel en Monteverdi. Zelfs de zogenaamde 'oude' muziek hoeft niet uit ons collectieve geheugen gewist, Klara is ook de muziek van de jongste honderd jaar genegen en kiest ook voor 'Vlaamse' werken – van de generatie van vóór 1940 – met een Peter Benoit, August De Boeck, Jan Blockx, Lodewijk Mortelmans of Paul Gilson. Van de jonge eigentijdse toondichters uit onze gewesten is men blijkbaar het spoor kwijt.

Wie graag de sonates, opera's en concerten in hun geheel hoort, zal natuurlijk niet meteen in de ban komen van de 'vermarkting' van zijn of haar heilige klassiekers. Maar wie houdt van afwisseling, graag ook eens mooi klassiek beluistert in de auto of mensen die graag snoepen zonder een volle maaltijd te moeten uitzitten, zullen Klara's tien cd's, in een leuke box en tegen een glorieus prijsje, beslist waarderen. (JC)

Klara's top honderd, 10 cd's in box, een compilatie van KLARA in samenwerking met EMI Classics, EMI 6217952, 50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS Sint-Truiden 1784 Frank Decat

Een verhaal over de woelige jaren die voorafgingen aan de Franse Revolutie en die een licht werpen op een minder gekend aspect van onze geschiedenis, dat is wat historicus Frank Decat voorlegt in zijn boek over Sint-Truiden 1784. De ondertitel, *Criminele histories in een Luikse stad*, maakt nieuwsgierig. Evenzo de meeslepende inleiding, die de lezer meteen in het hart van het verhaal brengt.

Het verhaal gaat over de gruwelijke foltering en tortuur die in het Ancien Régime werd toegepast omdat er nu eenmaal een bekentenis nodig was om iemand te kunnen veroordelen. En hoe die praktijk botst met het nieuwe maatschappijbeeld dat tijdens de Verlichting ontstaat. Uiteindelijk wordt de tortuur bij wet verboden.

De auteur beschrijft heel gedetailleerd een aantal processen. Hij schetst ook de zeden en misereerbare leefgewoonten van kleine criminelen, die hij leerde kennen door in archieven dossiers uit te pluizen. De uitgebreide bronvermelding en de historisch-kritische bemerkingen tonen dat hier een beroepshistoricus aan het werk is. Decat publiceerde dan ook al eerder over de Tweede Wereldoorlog.

Het boek focust op de stad Sint-Truiden, maar plaatst het verhaal ook in een ruimer kader van maatschappelijke veranderingen en kritiek op de bevoorrechte standen. De revolutie kwam er ook, in deze contreien, met de Luikse

revolutie van 1789-1791, waarin Luikse patriotten het opnemen tegen de prins-bisschop van Luik en keizer Jozef II. Na chaotische jaren ontmantelde de Franse bezetter in 1794 het prinsbisdom. Het boek doet ook dat verhaal uit de doeken. (NL)

Frank Decat, *Sint-Truiden 1784. Criminele histories in een Luikse stad*, Davidsfonds, Leuven, 2012, 271 blz., 27,50 euro, ISBN 978 90 5826 856 3.

BOEK SPIRITUALITEIT Grote boek van levenskunst Anselm Grün

De theoloog Anton Lichtenauer is voor de beroemde Duitse uitgeverij Herder Verlag

redacteur van de boeken van Anselm Grün. Deze monnik van de abdij van Münsterschwarzach in Beieren publiceert dan ook aan de lopende band. De vraag is wat er bij dat alles daadwerkelijk van Grüns hand is en wat van zijn eindredacteur.

Van het door Lichtenauer samengestelde, maar onder Grüns naam verschenen, *Boek van levenskunst* uit 2002, dat in zijn Nederlandse vertaling zevenmaal werd herdrukt, verschijnt nu een uitgebreide editie. Een heel aantal nieuwe columns over loslaten en persoonlijke soberheid werden toegevoegd.

De benadering is typisch Grün: een mengeling van gedachten uit de psychologie, de Bijbel en de monastieke traditie. Dat wordt verpakt onder de noemer 'levens-

kunst', een thema waarmee Lichtenauer in zijn andere werk bezig is. De hedendaagse mens zoekt sleutels tot geluk, waar hij dat ook maar vinden kan. Niet verwonderlijk dat de werken van beide auteurs bestsellers werden. (EDS)

Anselm Grün, *Het grote boek van levenskunst*, Ten Have, Utrecht, 2012, 330 blz., 17,95 euro, ISBN 978 90 2590 131 8.

WAARGEBEURD Strijdlustig ziek Reni de Boer

Reni de Boer is een jonge Nederlandse vrouw die aan multiple sclerose (MS) lijdt. Ze is aan een rolstoel gekluisterd, heeft nauwelijks gevoel in de vingers en raakt heel snel vermoeid. De energie die ze heeft, gebruikt ze echter ten volle. Al enkele jaren strijdt ze voor de rechten van mensen met een beperking, van aangepaste banen tot toegankelijke toiletten op de trein. Ze richtte onder meer mee de actiegroep Lekker Stuk op. „We zijn luchtig en zonder zelfmedelijden”, vertelt ze. „Ik denk dat een dergelijke actiepartij nodig is om ervoor te zorgen dat mensen met een beperking niet langer aan de zijlijn staan.”

In het boek *Stuk!* vertelt Reni de Boer allereerst haar eigen verhaal. Ze is zeventien wanneer ze geveld wordt door iets wat, op het eerste gezicht, een stevige griep lijkt. Die 'griep' gaat echter niet over en De Boer is niet meer in staat om volledige dagen op school te gaan. Toch behaalt ze haar diploma, al doet ze er drie jaar langer over dan andere jongeren.

Pas als ze 23 is, krijgt ze uiteindelijk de diagnose MS te horen. In 2007 wint ze de Nederlandse Mis(s)verkiezing, een wedstrijd voor vrouwen met een beperking. Vanaf dan maakt ze van de strijd voor haar lotgenoten haar taak. Ze werkt freelance en is ambassadeur voor de stichting MS Research.

„Ik ben gelukkig, misschien net omdat ik bewuster en gericht keuzes moet maken dan andere mensen. Maar op het moment heb ik niet alleen weinig keuzes door mijn ziekte, maar ook door de samenleving die daaraan onvoldoende is aangepast”, schrijft ze. „Ik hoef niet de hele lading aan keuzes die een gezond persoon heeft. Maar ik wil er meer dan ik nu heb.”

De Boer slaagt erin om ook dat eigen verhaal „luchtig en zonder zelfmedelijden” te brengen. Ze schuwt de persoonlijke details niet, vertelt zelfs over haar huwelijksnacht en schrijft ook openlijk

over haar angst en twijfels. Het is duidelijk dat ze gewoon is om in de schijnwerpers te staan en af en toe klinkt ze ook een beetje zelfingenomen. Maar bovenal is *Stuk!* optimistisch en strijdbaar, een boek om je aan op te trekken. (JVH)

Reni de Boer, *Stuk! Hoe MS mijn leven een onverwachte wending gaf*, Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 2012, 183 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 215 5072 5.